

واکاوی سازه‌های تأثیرگذار بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی با تأکید بر بسیج مساجد

مهدی رحمانیان^۱

عباس کمالی‌فرد^۲

فصلنامه مدیریت فرهنگی مطهر، سال هجدهم، شماره ۵۷، تابستان ۱۴۰۰

چکیده

مطالعه حاضر با هدف واکاوی سازه‌های تأثیرگذار بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی با تأکید بر بسیج مساجد انجام پذیرفته است. این تحقیق به لحاظ هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از لحاظ کنترل متغیرها از نوع توصیفی - همبستگی بوده، که به روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر، دربردارنده ۴۷۵ نفر از نوجوانان در محدوده سنی ۱۷ الی ۳۰ سال در پایگاه بسیج مسجد امام حسین (ع) شهرستان جهرم می‌باشند ($N=475$). حجم نمونه با استفاده از جدول بارتلت و همکاران، ۱۶۳ نفر به دست آمد ($n=163$). ابزار گردآوری داده‌ها پرسش‌نامه‌ای بود که روایی آن به وسیله جمعی از متخصصان تأیید گردید. همچنین، برای تعیین میزان پایایی بخش‌های مختلف از ضرایب آلفای کرونباخ استفاده شد که مقدار آن برابر ۰/۸۲۷ برآورد گردید. نتایج حاصل از آزمون رتبه‌ای فریدمن حکایت از آن دارد میانگین رتبه‌ای عوامل سازمانی و مدیریتی، برنامه‌های فرهنگی - تربیتی، برنامه‌های اجتماعی و اعتقادی - مذهبی با گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی، در سطح یک درصد تفاوت معنی‌داری وجود دارد و این سازه‌ها به ترتیب رتبه‌های اول تا چهارم را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین بر اساس بخش دیگری از یافته‌های تحقیق بین سازه‌های، برنامه‌های فرهنگی - تربیتی ($r=0/775$)، اجتماعی ($r=0/356$)، اعتقادی - مذهبی ($r=0/336$) و عوامل سازمانی و مدیریتی ($r=0/568$) با گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. از جمله یافته‌های جالب به دست آمده در این مطالعه، همبستگی منفی و معنی‌دار بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی خانوار ($r=-0/367$) با گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی بود. همچنین، نتایج حاصله از رگرسیون چند متغیره همزمان نشان داد که برنامه‌های فرهنگی - تربیتی، عوامل سازمانی و مدیریتی، برنامه‌های اجتماعی و برنامه‌های اعتقادی - مذهبی به ترتیب به عنوان مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار، در مجموع توانایی تبیین ۶۵/۸ درصد از تغییرات بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی در مسجد امام حسین (ع) شهرستان جهرم بر عهده داشته‌اند. بیشترین تغییرات متغیر مستقل بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی با مقدار بتای به دست آمده ۰/۸۴۰ مربوط به برنامه‌های تربیتی - فرهنگی در پایگاه

^۱ دکترای جغرافیا، مدرس سازمانی دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)، نویسنده مسئول.

(ایمیل: rahmanian.mahdi@gmail.com تلفن تماس: ۰۹۱۷۷۹۲۳۷۳۱)

^۲ استادیار دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)، فوق لیسانس حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین.

بسیج مسجد امام حسین (ع) شهرستان چهارم بوده است. در پایان، بر اساس نتایج به دست آمده، پیشنهادهایی ارائه گردید. **واژگان کلیدی:** مسجد، سبک زندگی اسلامی ایرانی، بسیج، شهرستان چهارم.

۱. مقدمه

مساجد از دیرباز، کارکردهای گسترده‌ای را در زمینه‌های گوناگون عبادی، آموزشی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و غیره داشته‌اند. نقش و تأثیر مساجد در تحقق و توسعه علم و فرهنگ اسلامی، همواره مورد عنایت و تأکید پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار (ع) بوده است؛ چرا که مسجد، از جمله معدود مکان‌هایی است که با تمام اقشار جامعه به نوعی ارتباط دارد و بدون در نظر گرفتن هیچ‌گونه مقام و موقعیت اجتماعی و مناصب اعتباری، مردم را برای عبادت خداوند متعال به دور هم گرد آورده، موجب رشد و کمال آنان در ابعاد گوناگون فردی و اجتماعی می‌شود (فقهی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۵: ۲). به بیان دیگر، اصلی‌ترین پایگاه اسلامی برای انجام تکالیف دینی مسجد است؛ به گونه‌ای که یکی از رسالت‌های پیامبر اکرم (ص) پس از دریافت وحی الهی و رسانیدن آن به مردم، ایجاد پایگاهی به نام «مسجد» بود تا مکانی برای عبادت و ذکر حق تعالی و تشکیل اجتماعات اسلامی و مردمی باشد. با ورود اسلام به ایران، مساجد برای تحقق آرمان‌های اسلامی در شهرها و روستاهای کشور استقرار یافتند (هاشمیان‌فر و همکاران، ۱۳۹۴: ۳۴) و اینک پس از گذشت قرن‌ها از پیدایش اسلام، مسجد نه تنها اعتبار و ارزش خود را حفظ کرده، بلکه همواره در برهه‌های گوناگون زمانی (به ویژه در دوران انقلاب اسلامی و دفاع مقدس)، مکانی برای بسیج نیروهای مردمی، آموزش، سازماندهی و پشتیبانی نیروهای بسیجی و مردمی بوده و در این میان حضور نوجوانان و جوانان در کنار سایر قشرهای مردم دیده می‌شدند. حال آن که امروزه مساجد به عنوان یک سازمان چند بُعدی که می‌توانند تمام عرصه‌های زندگی فردی و جمعی را مورد توجه قرار دهد؛ به شیوه‌های مختلف خودنمایی نموده است. لذا با توجه به این مقدمه و با عنایت به جایگاه عظیم مساجد در دین اسلام و نگاه عالمانه مقام رهبری به نیروی انسانی جوان و کارآمد با زیربنای ژرف و اصیل ایمانی و دینی، به عنوان مهم‌ترین ظرفیت امیدبخش کشور برای ایجاد تمدن نوین اسلامی (رادمهر و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۶۹)، این پژوهش کوشیده است که به واکاوی سازه‌های تأثیرگذار بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی با تأکید بر بسیج مساجد بپردازد.

۲. بیان مسأله پژوهش

در فرهنگ اسلام، برترین و اصیل‌ترین محفل برای عبادت و تقرب جستن به خداوند متعال، «مسجد» است (کدخدایی، ۱۳۹۰: ۸). از این رو، هر دینی کانونی برای اجتماع پیروانش و انجام مراسم عبادی و تبلیغی خود ایجاد می‌کند. مساجد، نیایش‌گاه و محل گردهمایی مسلمانان است و دارای نقش‌ها و کارکردهای گوناگونی در جامعه است. همه اقشار جامعه اعم از فقیر و غنی، صاحبان امتیاز و مناصب و غیره در مسجد، امتیازات خود را کنار می‌گذارند و در کنار هم به عبادت می‌پردازند و تنها امتیاز آن‌ها داشتن تقواست؛ بنابراین مساجد از عوامل تأثیرگذار در پیش‌برد فرهنگ و تمدن اسلامی در زمینه‌های مختلف آموزشی، اجتماعی، عبادی، سیاسی و فرهنگی هستند (جهان‌بخش و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۴۷). در

واقع مساجد همواره در طول تاریخ شکل‌گیری خود، دارای اثرات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در جامعه اسلامی بوده و در زمینه‌های گوناگون همچون تقویت انسجام اجتماعی، ارتقای مشارکت مردمی، افزایش امنیت اجتماعی، ایجاد تنوع عملکردی و ارتقای حس تعلق مکانی نقش داشته‌اند. از آن‌رو که کارکردهای مساجد در ارتباط با مردم و به ویژه نوجوانان و جوانان قرار دارد برای موفقیت، به حضور مردم و مشارکت آنان در امور مساجد نیاز دارد و نیاز به چنین حضوری است که موجب شده خداوند در قرآن کریم، مردم را به سوی مساجد دعوت کند: "قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ"^۱. لذا با وجود اهمیتی که مسجد در بین مسلمانان به ویژه شیعیان دارد؛ متأسفانه امروزه با پیشرفت فناوری و گسترده‌ی ارتباطات و جهانی شدن، سبک زندگی ایرانی اسلامی افراد و به ویژه جوانان و نوجوانان دچار تحولات شگرف و گوناگونی شده است. این در حالی است که مساجد از دیرباز به عنوان یکی از مکان‌های تأثیرگذار در میان افراد و جامعه مطرح بوده و هستند (باصری و همکاران، ۱۳۹۵: ۸۱). به گونه‌ای که در شرایط مختلف، نقش‌های متفاوتی در جامعه ایفاء می‌کنند. لذا با توجه به مطالب فوق‌الذکر، در این مطالعه با این پرسش رو به رو هستیم که چه سازه‌هایی باعث ترویج و ارتقاء سبک زندگی ایرانی اسلامی جوانان در بسیج مساجد و برنامه‌ها و فعالیت‌های آن‌ها می‌شود. لذا از نظر محقق ابهام در مصداق‌ها و عدم شناخت کافی نسبت به آنچه در ترویج سبک زندگی ایرانی اسلامی جوانان اثرگذار است؛ مسئله‌ی مهمی است که بایستی با شیوه‌های علمی مورد بررسی قرار گیرد.

۳. اهمیت و ضرورت پژوهش

نوجوانان و جوانان به عنوان آینده‌سازان جامعه اسلامی، از بزرگ‌ترین سرمایه‌های این کشور به شمار می‌روند و تلاش در جهت توسعه آگاهی‌های دینی آنان از اهمیت بسزایی برخوردار است. اگر معرفت نوجوانان به آموزه‌های دینی و زلال معارف دین از رشد و نمو مطلوبی برخوردار باشد؛ شخصیت دینی آنان به گونه‌ای شایسته شکل خواهد گرفت و هنگام ورود به جامعه اسلامی، تأثیر شگرفی بر آن جامعه خواهد داشت. از این‌رو، یکی از مکان‌هایی که می‌تواند شخصیت جوان را مطابق آموزه‌های دینی بارور سازد و روح خداجوئی و عدالت‌خواهی را در اعماق وجود آنان ریشه‌دار سازد، «مسجد» است که کانون انسان‌سازی است (هاشمیان‌فر و همکاران، ۱۳۹۴: ۳۶). جوان بودن جمعیت کشور و مطرح بودن نوجوانان و جوانان به عنوان سرمایه‌ها و آینده‌سازان جامعه موجب گردیده است این موضوع به عنوان مسئله‌ای اجتماعی بروز کند. لیکن این که جوانان امروز چه نقش و تأثیری در آینده جامعه از خود بروز خواهند داد و به چگونگی ورود آنان به جامعه و گرفتن الگو و ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی بستگی دارد که در جامعه‌شناسی، تحت عنوان «جامعه‌پذیری و اجتماعی شدن» از آن یاد می‌شود.

^۱. بگو: پروردگرم به عدل و داد فرمان داده و این که نزد هر مسجدی (هنگام نماز) روی خویش را به سوی او بدارید و او را بخوانید، درحالی که دین را برای او خالص می‌سازید. آنگونه که شما را در آغاز آفرید، باز خواهید گشت (اعراف: ۲۹).

ضرورت تعلیم و تربیت و پرورش نیروی انسانی پارسا، کارآمد، توانا و متخلق به اخلاق اسلامی و دینی به مثابه یکی از شاخص‌های توسعه فرهنگی در تحقق دیگر ابعاد توسعه، واقعیتی انکارناپذیر است. برای رسیدن به این مهم، مساجد به عنوان مهم‌ترین کانون دین اسلام برای اجتماع مسلمانان، بسیار تأثیرگذارند؛ چرا که مساجد با قدرت معنوی خود، همواره توانسته‌اند نیروهای متدین، معتقد، فعال و عالم را پرورش دهند تا در مواقع حساس، از دین و مملکت خود دفاع کنند و حاضر به همه نوع فداکاری، حتی نثار جان خویش باشند. از سوی دیگر، ضرورت برنامه‌ریزی برای نهادینه کردن سبک زندگی اسلامی ایرانی در میان جوانان، سبب شناخت بهتر مساجد، این گنجینه پنهان موثر در ترویج سبک زندگی خواهد شد. لذا با توجه به این که مسجد پایگاه اصلی دین و بخش معنوی حیات انسان در جامعه اسلامی است، حضور مؤثر جوانان در مساجد می‌تواند مقدمه‌ای برای حضور آنان در سایر فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در جامعه باشد.

حال با این پرسش روبرو هستیم که چه عواملی باعث گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی می‌گردد و چگونه می‌توان این مهم را در جامعه نهادینه نمود. لذا عوامل متعددی در نگرش و تمایل جوانان به سبک اسلامی ایرانی تأثیرگذار است که این مقاله درصدد ارائه پاسخ‌های علمی و مناسب برای تبیین سازه‌های تأثیرگذار بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی با تأکید بر مسجد نمونه کشوری (مسجد امام حسین (ع)) در شهرستان جهرم است. لذا در این خصوص، پژوهش مورد نظر به دنبال پاسخگویی به سوالات ذیل است:

۱. آیا برنامه‌های اجتماعی بر گرایش جوانان در به بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی در بسیج مساجد مؤثر بوده است؟
۲. آیا ارتباطی بین برنامه‌های فرهنگی - تربیتی مساجد با گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی وجود دارد؟
۳. آیا عوامل سازمانی و مدیریتی در گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی در بسیج مساجد اثر مثبت و معنی‌داری داشته است؟
۴. تعیین قدرت پیش‌گویی هر یک از متغیرهای مستقل (برنامه‌های اجتماعی، عوامل سازمانی و مدیریتی و برنامه‌های فرهنگی - تربیتی و اعتقادی - مذهبی) بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی تا چه اندازه است؟
۵. کدام سازه بیشترین تأثیر را بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی داشته است؟

۴. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

هر چند جایگاه ضرورت گرایش جوانان به پیروی از الگوی اسلامی ایرانی در مساجد جای بحث بسیار دارد و از زوایای گوناگون قابل بررسی و تبیین است؛ لیکن چون مجال مباحثه و موشکافی این مهم فراهم نیست، بنابراین تلاش خواهد شد تا به فراخور اهمیت موضوع مورد مطالعه، هر چند به صورت

اجمالی مفاهیم کلیدی (مسجد، سبک زندگی اسلامی ایرانی و بسیج مساجد) تعریف و مهم‌ترین نظریه‌های هر حوزه مطرح گردند.

۴-۱. مسجد

واژه مسجد در لغت به معنای «تذلل، خضوع و اظهار فروتنی» است (قرشی، ۱۳۷۱: ۲۲۵). همچنین برخی گفته‌اند: «مسجد و مسجد جایی است که در آن سجده می‌کنند و مفرد مساجد است» (ابن‌منظور، ۱۴۱۴ق: ۲۰۴ به نقل از فقهی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۵: ۲). مسجد در اصطلاح به عبادتگاه مسلمانان اطلاق می‌شود و از آن نظر برجسته‌ترین عبادت آن، نماز و شاخص‌ترین بخش آن، سجده است (دشتی، ۱۳۸۵: ۳۵۱). به این معنی که سر به سجده نهادن مظهر کمال خضوع بندگان و نزدیک‌ترین حالت به خداوند سبحان است، محل عبادت را مسجد نامیده‌اند.

مسجد یک مکان اجتماع است که در آن نماز اقامه و امور عمومی اداره می‌شود. در طول قرن‌های متمادی بر حسب نیازها و ضرورت‌هایی که در جهان اسلام پیش می‌آمد؛ همواره مساجد کارکردهای مختلفی پیدا کرده‌اند. علاوه بر کارکرد عبادی به عنوان اصلی‌ترین کارکرد مسجد، اکنون بعد از گذشت چهارده قرن از پیدایش این مکان مقدس، کارکردهایی برای مسجد وجود دارد که بعضاً پدیده‌های نو ظهوری هستند که باعث رونق بیشتر مسجد و تقویت کننده برنامه عبادی آن قلمداد می‌شوند (محمدی، ۱۳۸۷: ۱). بنابراین از صدر اسلام تاکنون همواره مسجد علاوه بر کارکرد مذهبی خود، متناسب با شرایط و نیاز جامعه، کارکردهای دیگری هم داشته‌اند که به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود.

بعد از کارکرد نیایشی، قوی‌ترین کارکرد مساجد در طول تاریخ، کارکرد آموزشی آن است. این کارکرد به ویژه در دوران قبل از پیدایش نهادهای مدرن بسیار پررنگ بوده است؛ به گونه‌ای که در اکثر جوامع مسلمانان نظام تعلیم و تربیت، حول محور مساجد شکل می‌گرفت و مسجد یگانه مراکز مهم آموزشی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و قضایی در کشورهای اسلامی بوده و برخی نویسندگان آن را مجلس شورای مسلمانان نام نهاده‌اند (شبلی، ۱۳۸۵: ۲۱۷). پس از نقش عبادی و آموزشی، نقش فرهنگی در بین دیگر نقش‌ها و کارکردهای مسجد، دارای بیشترین اهمیت است. پیامبر اسلام (ص) محیط مسجد را کاملاً فرهنگی می‌دانستند؛ تا جایی که در حضور آن حضرت و با اجازه ایشان برخی مسابقات برگزار می‌شد و حضرت ضمن ابراز خرسندی از حسن کار، با حوصله و بردباری کامل از چنین فعالیت‌هایی استقبال می‌کردند (موظف‌رستمی، ۱۳۸۱: ۲۸). پس از رحلت پیامبر (ص)، حضرت علی (ع) نیز به فعالیت‌های فرهنگی مسجد ادامه داد و دیگر ائمه نیز هیچ‌گاه مسجد را ترک نکردند و افزون بر فعالیت‌های عبادی، به امور فرهنگی نیز می‌پرداختند. در زمان غیبت نیز عالمان شیعی، همواره مسجد را به عنوان پایگاهی فرهنگی برای گسترش معارف دینی برگزیدند (خرعاملی، ۱۴۰۹: ۴۲۳).

کارکرد دیگر، تبلیغی است. هدف از تبلیغ، رشد و افزایش معرفت دینی مردم و آشنا کردن آنان برای ادای وظایف دینی و اسلامی است. شاید هیچ پایگاهی به اندازه مساجد، در تبلیغ اسلامی ایفای نقش نکرده باشند. از زمان رسول خدا (ص) تاکنون اذان، نماز، وعظ و خطابه از مهم‌ترین برنامه‌های مساجد

بوده و هست (شایگان، ۱۳۹۵: ۳۲-۳۳). کارکرد بعدی، کارکرد اجتماعی است. دین به عنوان مجموعه‌ای از آموزه‌های مرتبط با حیات انسان، باید نگرش‌های اجتماعی را در خود نهفته داشته باشد تا از این طریق بتواند حیات اجتماعی انسان‌ها را ساماندهی کند. به بیان دیگر، اساس دین اسلام بر اجتماعی بودن قرار گرفته تا انسان را از زندگی فردی و عزلت برهاند. در سازمان معارف دین به منظور تحقق اهداف اجتماعی حیات انسان، نهادهایی مانند امر به معروف و نهی از منکر (به عنوان نظارت همگانی)، نهادهای اقتصادی مانند خمس و زکات (برای تأمین مالی نظام اجتماعی و هزینه‌کرد آن در بهبود شرایط حیات انسان‌ها، به عنوان مشارکت همگانی)، نهاد مسجد (پایگاهی برای اجتماع مسلمین و استفاده از ظرفیت‌های آنان برای تحقق اهداف اسلامی) تعبیه شده است (موسوی‌مقدم و محمدی، ۱۳۹۵: ۱۴۰). به همین جهت می‌بینیم اسلام عزلت و تنهایی همراه با راز و نیاز اعتکاف را نیز در میان جمع، آن هم در مسجد جامع را مورد سفارش قرار می‌دهد. اصولاً یکی از علل تأکیدات پیامبر اسلام (ص) و ائمه معصومین بر حضور در نماز جماعت به صورت صفوف فشرده و منسجم، ایجاد روحیه تعاون در میان نمازگزاران و افزایش بُعد اجتماعی مسلمانان در کنار انجام اعمال عبادی آنان است و این حضور می‌تواند از هرج و مرج و عنان گسیختگی که جامعه به مرور زمان دچار آن می‌شود؛ جلوگیری کند و تشکیل این اجتماعات در مکان مقدس مسجد، باعث می‌شود تا مؤمنین تحت توجه و ارشاد عالمان و مبلغان دینی قرار گیرند (موظف‌رستمی، ۱۳۸۱: ۶۳). همچنین فعالیت‌هایی مانند جمع‌آوری کمک برای نیازمندان، پرداخت وام، اعطای خدمات درمانی، اقداماتی برای تسهیل ازدواج جوانان، برنامه‌ریزی برای عبادت و سرکشی از بیماران، مخصوصاً بیماران اهل مسجد و اموری از این قبیل، همگی از مصادیق تعاون و کارکردهای اجتماعی مساجد است.

یکی دیگر از کارکردهای مهم مسجد، کارکرد سیاسی است که از زمان رسول خدا (ص) بر آن تأکید شده و هم اکنون نیز اهمیت آن کاملاً مشخص است. بر همین اساس، آن حضرت پس از بنیان‌گذاری نظام اسلامی، مسجد را که مرکزی عمومی و محل تجمع مسلمانان برای ادای فرایض دینی بود؛ به عنوان پایگاه حکومت و نهاد سیاسی اسلام برگزید. در دوره‌های بعد نیز بیش‌تر امور سیاسی آن روز مانند معرفی خلیفه، مراسم بیعت با وی، عزل و نصب استانداران و کارگزاران و غیره در مسجد صورت می‌گرفت (شایگان، ۱۳۹۰: ۳۳).

۴-۲. سبک زندگی اسلامی ایرانی

"سبک زندگی" در واقع همان شیوه‌ها و الگوی زندگی روزمره است که الگوهای فردی مطلوب از زندگی و تمام عادات و روش‌هایی را که فرد یا اعضای یک گروه به آن‌ها خو کرده یا عملاً با آن‌ها سروکار دارند؛ مانند الگوهای روابط اجتماعی، سرگرمی، مصرف، نحوه پوشش و غیره را در بر می‌گیرد و نگرش‌ها، ارزش‌ها و جهان‌بینی فرد و گروهی را که عضو آن است، منعکس می‌کند (باصری و همکاران، ۱۳۹۵: ۸۷). وقتی بحث از سبک زندگی می‌شود، در واقع آنچه مورد پردازش و بررسی قرار می‌گیرد سبک «زیستن» و «زندگی» است که با این حساب، مقتضی است قبل از بررسی «سبک زندگی»، خود مفهوم

«زیستن» و «زندگی» به طور دقیق مشخص شود تا آن گاه و در گام بعدی در خصوص وضعیت زندگی و سبک آن و غیره بحث و بررسی‌های لازم صورت گیرد. لذا هر محقق در حوزه سبک زندگی، قبل از ورود به بحث، بایستی با مفهوم «زندگی» و «زیستن» آشنایی کافی و لازم را داشته باشد و بداند که بر اساس فرهنگ خودش، زندگی و زیستن چه مفهومی و چه نمادهایی دارد؟ در فرهنگ او نمادها، علائم و مصادیق زندگی سعادت‌مند و زندگی شقاوتمند چیست؟ در آموزه‌های تربیتی امام رضا (ع) سبک زندگی دارای چهار قلمرو است. قلمرو الهی، فردی، اجتماعی و زیست محیطی (فقیهی و همکاران، ۱۳۹۶).

ناگفته پیداست که در این زمینه، تضاد جدی بین فرهنگ غرب و فرهنگ خودی وجود دارد و تعریفی که فرهنگ اسلامی از زندگی و خوب و بد بودن آن براساس آخرت‌گرایی و نقش مزرعه بودن زندگی دنیوی برای زندگی اخروی، که هدف اصلی و زندگی واقعی است، ایمان دارد؛ درست در نقطه مقابل فرهنگ غربی است که بر مبنای مکتب اومانیسم و لذت‌گرایی و هدف غایی بودن زندگی دنیوی استوار است (حیدرپور و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۹). مقام معظم رهبری پیرامون سبک زندگی می‌فرمایند: «رفتار اجتماعی و سبک زندگی، تابع تفسیر ما از زندگی است؛ هدف زندگی چیست؟ هر هدفی که ما برای زندگی معین کنیم، برای خودمان ترسیم کنیم؛ به طور طبیعی متناسب با خود، یک سبک زندگی به ما پیشنهاد می‌شود».

اسلام و سبک زندگی اسلامی، به صورت همه یا هیچ نیست. بلکه یک پیوستار بسیار بزرگ است؛ که مراتب بسیار پایین و مراتب بسیار بالا دارد؛ بسیاری از درجات ایمان و ویژگی‌های مؤمنان آن قدر روشن است که حتی اگر در کلام الهی و روایات هم نیامده باشد، باز هم روشن است، ممکن است دیگران آن‌ها را به عنوان ویژگی‌های انسانی بشناسند، اما بعضی از درجات ایمان، فراتر از آن چیزی است که به نام ویژگی‌های انسانی می‌شناسیم (همان: ۴۲).

حال در این جا مراد از «ایرانی بودن» این است که سبک زندگی اسلامی با همه اهداف و اصول اسلامی خود باید «ایرانی» هم باشد؛ چرا که در این مطالعه «ایران» ظرف این «سبک زندگی اسلامی» است و میان ظرف و مظلوف باید تناسبی برقرار باشد. ایران کشوری است با تاریخی کهن و فرهنگ غنی و متنوع، با موقعیتی سیاسی جغرافیایی حساس در جهان، دارای جمعیتی جوان و با استعداد و مردمی نوع دوست، وطن دوست و فداکار، با اقوام و خرده فرهنگ‌های گوناگون، که با گفتمانی انقلابی، پر امید و با نشاط توانسته است در طول هشت سال دفاع مقدس از خاک و وطن خود دفاع کند و توطئه‌ها و تحریم‌های دشمنان را سرکوب نماید. همه این ویژگی‌ها و بسیاری دیگر از اموری که به ایران تعلق دارد، همه و همه از اموری است که باید در سبک زندگی در کنار وصف اسلامی بودن که به همه ملل مسلمان تعلق دارد، مورد توجه دقیق قرار گیرد. در پایان این مبحث، بر اساس مطالب مطرح گردیده این جمع بندی حاصل می‌شود که سبک زندگی اسلامی - ایرانی بر مبنای منابع اسلامی «قاعده، منطق و الگوی منظمی از نگرش‌ها، ارزش‌ها و رفتارهای مختلفی متناسب با

خصوصیات فرهنگی، اجتماعی و بومی کشور است که فرد مسلمان ایرانی، آن را بر اساس آگاهی و دانایی کامل نسبت به جهان بینی (خدا محور) دین اسلام انتخاب می‌کند.

۳-۴. بسیج مساجد

یکی از ساختارهای قوام بخش جوامع کنونی، نهادها و تشکلهای «مردم نهاد» موسوم به «سازمان-های غیردولتی» هستند که در ابعاد و اشکال مختلف و در زمینه‌های گوناگون در حال فعالیت مدنی و اجتماعی هستند.

بسیج، نهادی اجتماعی با ابعاد متعدّد و وسیع برای پاسخگویی به نیازهای اساسی جامعه اعم از سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و امنیتی و نظامی است (ادیب و همکاران، ۱۳۹۱: ۸۲). بر حسب دکترین امام خمینی (ره)، بسیج یک حرکت همه جانبه فرهنگی، نظامی، امنیتی، عقیدتی، اخلاقی و غیره و از نوع چند تخصصی و میان رشته‌ای است و یک قدرت ملی برای رفع بحران‌ها و جلوگیری از عوامل مخرب فرهنگی و امنیتی می‌باشد که کارکردهای همه جانبه و گسترده دارد که گاهی فراتر از سطح ملی است. دامنه فعالیت‌های بسیج در زمینه غیرنظامی به خصوص پس از پایان جنگ تحمیلی بسیار گسترش یافته و امکان بالقوه عظیمی را در اختیار نظام قرار داده است که شامل پنج محور کلی به شرح ذیل است:

۱. نقش علمی فرهنگی: نقش فرهنگی بسیج به خصوص در حال حاضر که کشور از هر سوء مورد تهاجم بیگانگان قرار گرفته از اهمیت فوق العاده‌ای برخوردار است؛ چرا که در این عرصه نیز بسیج دارای توانایی‌ها، امکانات و در عین حال جاذبه‌های قابل توجهی می‌باشد؛

۲. نقش اجتماعی و سازندگی: زندگی بشر به طور فطری یک زندگی اجتماعی بوده و لازمه تداوم آن همکاری و تعاون بین احاد اقشار مختلف جامعه است و این راهبرد هنگامی محقق می‌شود که همه افراد دست به دست هم داده و هر یک با وظیفه خود کاملاً آشنا باشند؛

۳. نقش سیاسی: نقش سیاسی بسیج از دو جنبه داخلی و خارجی قابل بررسی است. از نظر سیاست خارجی، حضور فعال و گسترده بسیج سبب می‌شود تا مسئولین نظام در مجامع بین‌المللی و عرصه سیاست خارجی از موضع قدرت و با اطمینان از حمایت عظیم مردمی، مطالبه خود را مطرح و پیگیری نمایند؛ ضمن این که این حضور گسترده و حمایت مستمر مردم کشور و بخصوص ارتش بیست میلیونی از تدابیر و سیاست‌های اتخاذ شده از سوی مسئولین نظام، به طور یقین یأس و نومیدی دشمنان جمهوری اسلامی ایران را به همراه خواهد داشت؛

۴. نقش اقتصادی: بسیج توان بالقوه‌ای است که ضمن دفاع از منافع کشور، قادر است در زمان صلح کارایی‌های دیگری را نیز داشته باشد و این نکته‌ای است که نه تنها در جمهوری اسلامی ایران بلکه در سایر کشورها نیز مورد توجه قرار گرفته است؛

۵. نقش اطلاعاتی و امنیتی: انقلاب اسلامی از همان بدو تولّد آماج توطئه‌های فراوان بوده و علی‌رغم این که به لطف خدا و با حضور گسترده و دائمی مردم توانسته بسیاری از این توطئه‌ها را قبل از بروز و

ظهور، خاموش و خنثی سارد. لیکن همچنان این توطئه از سوی استکبار و ایادی آن‌ها تداوم یافته و هر روز به شکلی جدید رخ می‌نماید (موسوی و همکاران، ۱۳۹۵: ۷-۶).

جذب در بسیج، به تمام اقدامات و مراحل که توسط رده‌های سازمان بسیج مستضعفین به منظور پذیرفتن و عضویت داوطلبان و فعالیت آنان در بسیج صورت می‌گیرد، اطلاق می‌شود. در واقع، تشکلهای و گروه‌های انسانی بر خلاف سامانه‌های طبیعی و مکانیکی از پیچیدگی و وضع خاصی برخوردارند که حفظ و تقویت انگیزه‌های مشارکت فعال اجزای آن‌ها در قالب یک کلیت، چندان آسان به نظر نمی‌رسد؛ به گونه‌ای که باید با تدابیر و راهکارهای مناسب، فضایی پویا و پرنشاط را برای حضور فعال و با انگیزه و هدفمند اعضاء فراهم آورد. حال آن که قوام و دوام گروه‌ها و تشکلهای داوطلبانه به حضور فعال، خلاق و با انگیزه اعضاء منوط است؛ که بسیج هم به عنوان تشکلی داوطلبانه از این قاعده مستثنی نیست (عزیزی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۱۵).

۴-۴. پیشینه پژوهش

در این قسمت از مطالعه، با توجه به این که مطالعات متعددی در خصوص بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی در میان اقشار مختلف جامعه صورت گرفته و به منظور منسج‌تر نتایج این مطالعات و استخراج متغیرهای تحقیق مرتبط با سازه‌های تأثیرگذار بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی، یافته‌های پژوهش‌های کلیدی به صورت خلاصه در جدول شماره (۱) آورده شده است. از این-رو، با توجه به مطالب ذکر شده در بخش‌های پیشین و هدف کلی پژوهش، تحقیق حاضر با هدف واکاوی سازه‌های تأثیرگذار بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی در بسیج مساجد انجام پذیرفته است. در قالب هدف کلی اشاره شده، بر مبنای ادبیات نظری و مطالعات تجربی انجام گرفته در داخل و خارج که به خلاصه برخی از مهم‌ترین آن‌ها در قالب جدول شماره (۱) پرداخته شده است.

جدول ۱: خلاصه پژوهش‌های کلیدی درباره نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی در بسیج مساجد

پژوهش‌گر (سال انجام تحقیق)	عنوان پژوهش	یافته‌های پژوهش
شایگان (۱۳۹۵)	نقش عملکرد فرهنگی - اجتماعی مساجد در پیشگیری اجتماعی از جرایم جوانان	نتایج پژوهش نشان داد که عملکرد فرهنگی و اجتماعی مساجد در پیشگیری از جرایم جوانان نقش دارد و در این بین برنامه‌ریزی برای پرکردن اوقات فراغت جوانان و تقویت اعتماد به نفس و خود کنترلی در جوانان بیشتر از سایر عملکردهای مساجد در پیشگیری از جرایم جوانان تأثیر دارند.
باصری و همکاران (۱۳۹۵)	بررسی نقش مساجد در ترویج سبک زندگی ایرانی اسلامی	نتایج حاصل از این پژوهش نشان دهنده اثر مستقیم مساجد بر ترویج سبک زندگی اسلامی ایرانی است؛ همچنین ابعاد دینی و مذهبی، اجتماعی و فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، امنیتی و نظامی مساجد با ترویج سبک زندگی در همه ابعاد مطرح شده دارای سطح معنی‌داری صفر و خطای میانگین کمتر از پنج صدم می‌باشد که حاکی از آن

است که مساجد می‌توانند در ترویج سبک زندگی اسلامی ایرانی به میزان چشم‌گیری مؤثر باشند.		
نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون حکایت از آن دارد که بین حضور در مسجد و میزان ایثارگری، میزان توجه به ارزش‌های اسلامی و میزان شهادت‌طلبی رابطه‌ی معنی‌دار وجود دارد. در نتیجه استدلال می‌شود که حضور در مسجد به افزایش ایثارگری، توجه به ارزش‌های اسلامی و میزان شهادت‌طلبی در جامعه کمک می‌کند.	تبیین رابطه‌ی حضور در مساجد با شهادت‌طلبی، ایثارگری و گرایش به ارزش‌های اسلامی	مرادی و حیدرخانی (۱۳۹۶)
بر اساس نتایج این تحقیق، میزان مشارکت دینی در هر سه سن (۲۲، ۲۵ و ۳۲ سالگی)، هم در زنان و هم در مردان همراه با افزایش سن افزایش می‌یابد. البته میزان مشارکت دینی زنان در هر سه مقطع، از مشارکت دینی مردان بیشتر است. بر اساس برآوردهای رگرسیونی، محققان پیش‌بینی کرده‌اند که امکان مشارکت دینی مردان و زنان متأهل نسبت به دوران مجرد به میزان ۴ تا ۸ درصد افزایش یافته و این به آن معناست که تأثیر ازدواج بر مشارکت دینی مثبت و معنی‌دار است.	مشارکت دینی در اوان بزرگسالی و تأثیرهای سنی و چرخه‌ی زندگی خانوادگی در عضویت در کلیسا	استلزنبرگ و همکاران (۱۹۹۵)

۵. روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر از نظر روش تحقیق، کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی - تحلیلی است. روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای (فیش‌برداری از کتاب، مقاله و منابع اینترنتی) و میدانی (پرسش‌نامه، مصاحبه و مشاهده مستقیم) می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر، دربردارنده ۴۷۵ نفر از نوجوانان در محدوده سنی ۱۷ الی ۳۰ سال در پایگاه بسیج مسجد امام حسین (ع) شهرستان جهرم می‌باشند ($N=475$). حجم نمونه با استفاده از جدول بارتلت و همکاران، ۱۶۳ نفر به دست آمد ($n=163$). پس از تعیین حجم نمونه، برای انتخاب نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شد. به منظور گردآوری اطلاعات، پس از بررسی جامع ادبیات موضوع، پرسش‌نامه‌ای (پیوست الف) در بردارنده هفت بخش ویژگی فردی و حرفه‌ای پاسخ‌گویان در ۷ متغیر، سنجش و واکاوی سازه‌های تأثیرگذار بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی - ایرانی در مساجد (در چهار سازه برنامه‌های اجتماعی، برنامه‌های فرهنگی - تربیتی، عوامل مدیریتی و سازمانی و برنامه‌های اعتقادی - مذهبی) و سنجش اقداماتی در گرایش جوانان در بکارگیری الگوی زندگی اسلامی ایرانی بهره گرفته شد (جدول ۲).

روایی محتوایی پرسش‌نامه نیز با استفاده از پانلی از کارشناسان در پایگاه بسیج مساجد محلات و نظرها و پیشنهادهای تعدادی از اساتید دانشگاهی در دانشکده شهید مطهری بسیج تأیید شد. پایایی ابزار تحقیق نیز با انجام آزمون مقدماتی از طریق یک نمونه ۳۴ نفری خارج از نمونه اصلی (نوجوانان در پایگاه بسیج مسجد حضرت ابوالفضل العباس (ع) در شهرستان جهرم) با محاسبه آزمون آلفای کرونباخ ($\alpha=0/827$) محاسبه گردید، که نشان می‌دهد پرسشنامه از پایایی مناسبی برخوردار بوده است. تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش حاضر در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی و با استفاده از نرم افزار

SPSS^{win21} انجام شده است. در پایان جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات، از آماره‌های توصیفی (میانگین، انحراف معیار، توزیع فراوانی) و آمار استنباطی (آزمون رتبه‌ای فریدمن، آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه) بهره گرفته شد.

جدول ۲: تعداد متغیرهای مشهود در هریک از مؤلفه‌ها

بخش	زیر بخش	متغیرهای نشانگر (نمادها)	مقیاس سنجش
سازه‌های اثرگذار بر الگوی زندگی اسلامی ایرانی	برنامه‌های فرهنگ‌ی - تربیتی	برگزاری اردوی زیارتی و سیاحتی برای جوانان؛ برنامه‌ریزی برای پرکردن اوقات فراغت جوانان در مساجد به ویژه در تعطیلی مدارس؛ برگزاری جلسات فرهنگی برای رشد و آگاهی جوانان در مبارزه با تهاجم فرهنگی غرب و جنگ نرم؛ تشکیل غرفه‌های فرهنگی و نصب پوسترهایی برای معرفی شهداء؛ برگزاری جلسات احکام، حلقه صالحین و کتابخوانی و اعطای جوایز به آنان؛ وجود کانون‌های فرهنگی در بسیج مساجد.	لیف لیکرت ۵ سطحی (خیلی کم = ۱ تا خیلی زیاد = ۵)
	برنامه‌های اجتماع‌ی	حضور در مسجد تا چه اندازه باعث تقویت اعتماد به نفس و متمر ثمر بودن در جامعه می‌گردد؛ حضور درمسجد تا چه اندازه باعث ترویج و اصلاح سبک زندگی اسلامی گردیده است؛ حضور در مسجد تا چه اندازه باعث آموزش مهارت‌های اجتماعی و تعامل صحیح با نامحرم در جامعه گردیده است؛ حضور در مساجد تا چه اندازه باعث جذب نیروهای محلی و مؤمن و تشکیل گروه‌های امر به معروف و نهی از منکر می‌گردد؛ حضور در مسجد باعث ترویج ارتباط و تعامل اهالی مساجد با یکدیگر و در جهت رفع موانع و مشکلات آنان می‌گردد.	
	عوامل سازمان‌ی و مدیریتی	تفکر فرمانده مسجد در اجرای برنامه‌ریزی منسجم، مرتب و منعطف در مساجد؛ فراهم آوردن تجهیزات، لوازم و ابزار مناسب نرم افزاری مدرن و روز در مسجد از سوی مدیریت و هیئت امنای مسجد؛ حاکم بودن افکار تصمیم‌گیری مشارکتی از سوی مدیریت در اجرای برنامه‌های بسیج؛ بهره‌گیری از وجود اساتید و صاحب‌نظران مشهور دانشگاهی و حوزوی در برنامه‌های تبلیغی و مذهبی از سوی فرمانده مسجد؛ اهتمام ویژه فرمانده و هیئت امناء در مشارکت نمودن نوجوانان و جوانان در امر برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌ها؛ تفکیک و زمان‌بندی برنامه‌ها برای رده‌های سنی مختلف از سوی فرمانده مسجد.	
	پایگاه اجتماع‌ی و اقتصاد‌ی خانواده	فکر می‌کنید مردم جامعه وضعیت تحصیلی والدین شما را چگونه ارزیابی می‌کنند؟ فکر می‌کنید مردم جامعه وضعیت شغلی والدین را چگونه ارزیابی می‌کنند؟	لیف لیکرت ۵ سطحی (خیلی کم ارزش = ۱ تا خیلی زیاد ارزش = ۵)

طیف لیکرت ۵ سطحی (خیلی ناکافی = ۱ تا خیلی کافی = ۵)	فکر می‌کنید در آمد شما (یا خانواده‌تان) به چه میزان برای هزینه زندگی‌تان کفایت می‌کند؟ اگر مردم را به ۵ طبقه اقتصادی (خیلی بالا، بالا، متوسط، پایین و خیلی پایین) تقسیم کنند، خانواده خود را در کدام طبقه اقتصادی جای می‌دهید؟	
طیف لیکرت ۵ سطحی (کاملاً مخالف = ۱ تا کاملاً موافق = ۵)	ایجاد فضاهای معنوی خودشناسی و افزایش احساس ضرورت؛ تبدیل فرهنگ مصرف انفعالی به مصرف فعال؛ آموزش نحوه گذران اوقات فراغت با خانواده؛ ترغیب دوستان به خرید کالای ایرانی؛ ایجاد فرهنگ مصرف سالم؛ افزایش سطح امیدواری مردم به زندگی، آینده و کشور؛ ایجاد مراسم شاد و نشاط انگیز جمعی با محتوای مذهبی؛ برخورد با خرافه‌های رایج و اثرگذار در زندگی مردم؛ معرفی و شناخت جاذبه‌های طبیعی، سنتی و تاریخی شهر؛ تقویت فرهنگ مطالعه و کتابخوانی؛ تنظیم و کنترل روابط مجازی در شبکه‌های اجتماعی؛ افزایش آگاهی در حوزه مصرف متناسب با بودجه خانوار؛ تقویت فرهنگ ورزش و سلامتی؛ آموزش فرهنگ رعایت اعتدال؛ افزایش تمایل جوانان به امر ازدواج؛ آرایه راهکارهای ساده زیستی و آسایش در زندگی؛ افزایش سطح آگاهی نسبت به عمل به قوانین اجتماعی؛ حفظ کرامت زنان در جامعه؛ نحوه صحیح پوشش متعارف در سطح جامعه.	اقداماتی در باب گرایش به الگوی اسلامی ایرانی

(منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹)

۶. بحث و یافته‌ها

۱-۶. یافته‌های توصیفی

مطابق با یافته‌های بدست آمده از ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای پاسخگویان در جدول ۳، توزیع فراوانی افراد بر اساس سن بیان کننده آن است که حداقل سن پاسخگویان ۱۷ سال و حداکثر سن آن‌ها ۳۰ سال می‌باشد. میانگین سن پاسخگویان ۲۶/۳ سال بود. همچنین توزیع فراوانی بر حسب تحصیلات حکایت از آن دارد که، ۳۸/۱ درصد از نمونه‌ها دارای تحصیلات در سطح کارشناسی، ۴۴/۸ درصد فوق دیپلم و کمتر، و مابقی یعنی ۱۷/۱ درصد دارای تحصیلات تکمیلی بوده‌اند. ۶۶/۳۰ درصد (۱۰۸ نفر) سابقه عضویت ۵ سال و بیش‌تر و ۳۳/۷۰ درصد (۵۵ نفر) سابقه شغلی زیر ۵ سال را داشته‌اند. توزیع فراوانی پاسخگویان بر مبنای نوع عضویت نیز حکایت از آن دارد که اکثریت به قریب پاسخگویان دارای عضویت فعال (۶۰/۴ درصد) و مابقی دارای عضویت عادی (۳۹/۶ درصد) بوده‌اند (جدول ۳).

جدول ۳: ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای پاسخگویان (N=۱۶۳)

ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای جوانان	طبقات	فراوانی	درصد معتبر
سن (سال)*	۱۷ سال و کمتر	۴۳	۲۶/۴
	۱۷-۲۵ سال	۹۴	۵۷/۷
	۲۵ سال و بیشتر	۲۶	۱۵/۹
	مجموع	۱۶۳	۱۰۰
میزان تحصیلات	فوق دیپلم و کمتر	۷۳	۴۴/۸

کارشناسی	۶۲	۳۸/۱
کارشناسی ارشد	۲۵	۱۵/۳
دکتر	۳	۱/۸
مجموع	۱۶۳	۱۰۰
۵ سال و بیشتر	۱۰۸	۶۶/۳۰
کمتر از ۵ سال	۵۵	۳۳/۷۰
مجموع	۱۶۳	۱۰۰
بسیجی فعال	۹۸	۶۰/۴
بسیجی عادی	۶۵	۳۹/۶
مجموع	۱۶۳	۱۰۰

سابقه حضور در بسیج **

نوع عضویت

*: میانگین سن ۲۶/۳ سال و انحراف معیار ۳/۷۱
*: میانگین سابقه ۳/۵ سال و انحراف معیار ۱/۸۱
(حداقل سن: ۱۷ سال - حداکثر سن: ۳۰ سال) (حداقل سابقه: ۱ سال - حداکثر سابقه: ۱۲ سال)

۲-۶. آمار استنباطی

در این قسمت، ابتدا به منظور رتبه‌بندی سازه‌ها و برنامه‌های تأثیرگذار در گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی در بسیج مساجد از آزمون تحلیل واریانس فریدمن استفاده شد. همان‌گونه که جدول ۴ نشان می‌دهد، بین میانگین رتبه‌ای، برنامه‌های فرهنگی - تربیتی، برنامه‌های اجتماعی و عوامل سازمانی و مدیریتی در سطح یک درصد تفاوت معنی‌داری وجود دارد. بر این اساس، عوامل سازمانی و مدیریتی، برنامه‌های فرهنگی - تربیتی، برنامه‌های اعتقادی - مذهبی و برنامه‌های اجتماعی در گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی، به ترتیب رتبه‌های اول تا چهارم را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۴: رتبه‌بندی سازه‌های اثرگذار گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی در مساجد
(n=۱۶۳)

سازه‌ها	میانگین رتبه‌ای	مقدار کی دو (X^2)	درجه آزادی (df)	سطح معنی‌داری
عوامل سازمانی و مدیریتی	۳/۱۷	۲۹/۰۲۱	۳	۰/۰۰۱ **
برنامه‌های فرهنگی - تربیتی	۲/۷۶			
برنامه‌های اعتقادی - مذهبی	۲/۰۹			
برنامه‌های اجتماعی	۲/۳۷			

**: معناداری در سطح یک درصد

در ادامه، جهت بررسی ارتباط بین متغیرهای برنامه‌های اعتقادی - مذهبی، برنامه‌های اجتماعی، فرهنگی - تربیتی، عوامل سازمانی و مدیریتی و پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانوار با نگرش جوانان در بکارگیری الگوی سبک زندگی اسلامی - ایرانی در پایگاه مقاومت مسجد امام حسین (ع) شهرستان

چهرم، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. برای توصیف میزان همبستگی بین متغیرها از الگوی معروف به قراردادهای دیویس (Davis, ۱۹۷۷) استفاده شد. بر اساس این الگو، ضرایب همبستگی ۰/۰۹-۰/۰۱، جزئی؛ ۰/۲۹-۰/۱۰، ضعیف؛ ۰/۴۹-۰/۳۰، متوسط؛ ۰/۶۹-۰/۵۰، نسبتاً قوی و ۰/۷۰ بالاتر، خیلی قوی توصیف می‌شوند. نتایج کسب شده از تحلیل همبستگی بین متغیر وابسته (نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی) با متغیرهای مستقل مورد مطالعه، در جدول ۵ نشان داده شده است. بر اساس اطلاعات کسب شده بین متغیرهای برنامه‌های فرهنگی - تربیتی ($r=0/775$)، اجتماعی ($r=0/356$)، اعتقادی - مذهبی ($r=0/336$)، و عوامل سازمانی و مدیریتی ($r=0/568$) با نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی همبستگی مثبت و معنی‌داری وجود دارد. از جمله یافته‌های جالب به دست آمده در این مطالعه، همبستگی منفی و معنی‌دار بین پایگاه اقتصادی و اجتماعی خانوار ($r=-0/367$) با نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی بود. همچنین، به غیر از متغیر پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانوار، سایر متغیرها با نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی همبستگی مثبت و معنی‌داری را نشان می‌دهند. لذا، می‌توان این چنین استنتاج کرد که هر چه نمره متغیرهای مستقل معنی‌دار (برنامه‌های فرهنگی - تربیتی، اجتماعی، اعتقادی و مذهبی و عوامل سازمانی و مدیریتی در سطح بسیج مساجد) بیش‌تر و هر چه پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانوار کمتر باشد، نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی نیز به همان اندازه بیشتر خواهد شد (جدول ۵).

جدول ۵: نتایج ضریب همبستگی بین متغیرهای تحقیق

متغیرهای تحقیق	ضریب همبستگی (r) [†]	سطح معنی‌داری (P)	توصیف همبستگی
برنامه‌های اعتقادی - مذهبی	* $0/336$	$0/014$	متوسط
برنامه‌های فرهنگی - تربیتی	** $0/775$	$0/001$	خیلی قوی
برنامه‌های اجتماعی	* $0/356$	$0/011$	متوسط
عوامل سازمانی و مدیریتی	** $0/568$	$0/001$	نسبتاً قوی
پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانوار	* $-0/367$	$0/008$	متوسط

†: ضریب همبستگی پیرسون

** معناداری در سطح یک درصد

* معناداری در سطح پنج درصد

††: عدم معنی‌داری

در پایان، جهت برآورد تأثیر جمعی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی با توجه به همبستگی به دست آمده از مرحله قبل، از رگرسیون چندگانه به روش توأم^۱ بهره گرفته شد. همان‌گونه که جدول ۶ نشان می‌دهد، پنج مؤلفه (برنامه‌های اعتقادی - مذهبی، برنامه‌های فرهنگی - تربیتی، برنامه‌های اجتماعی، عوامل سازمانی و مدیریتی و پایگاه اجتماعی -

۱. Enter Method

اقتصادی خانوار) به ترتیب وارد معادله شدند. این متغیرها در مجموع ۶۵/۸ درصد از تغییرات در نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی در نمونه مورد مطالعه را در سطح معنی داری یک درصد توضیح می دهند ($F=33/018$, $Sig=0/001$, $R^2_{Adj}=0/658$). به عبارت دیگر، این پنج متغیر قادر به تبیین ۶۵/۸ درصد از تغییرات نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی بوده اند. مقدار Beta به دست آمده نشان می دهد، افزایش یک انحراف استاندارد در مؤلفه های برنامه های اعتقادی - مذهبی، برنامه های فرهنگی - تربیتی، برنامه های اجتماعی، عوامل سازمانی و مدیریتی به ترتیب ۰/۰۲۸، ۰/۸۴۰، ۰/۳۳۶ و ۰/۶۴۷ افزایش در انحراف معیار استاندارد نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی را به دنبال داشته است. با توجه به معنی دار بودن t در کلیه مؤلفه های مذکور، تأثیر این متغیرها در توضیح نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی معنی داری می باشد. به عبارت دیگر، بیشترین ابجادی که از نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی در مطالعه مورد نظر تأثیر می پذیرد، مؤلفه برنامه های فرهنگی - تربیتی در مسجد نمونه مورد مطالعه می باشد. با توجه به نتایج جدول ۶، معادله رگرسیونی برای نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی از دیدگاه پاسخگویان مسجد امام حسین (ع) به شرح ذیل می باشد:

$$Y = 1/51 + 0/028X_1 + 0/840X_2 + 0/336X_3 + 0/647X_4$$

که در این معادله X_1 ، برنامه های اعتقادی - مذهبی؛ X_2 ، برنامه های فرهنگی - تربیتی؛ X_3 ، برنامه های اجتماعی؛ X_4 ، عوامل سازمانی و مدیریتی و Y نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی می باشند.

جدول ۶: نتایج رگرسیونی متغیرهای تأثیرگذار بر نگرش جوانان در بکارگیری سبک زندگی اسلامی ایرانی

متغیرها	B	S.E.B	β	Sig. T
برنامه اعتقادی - مذهبی	۰/۰۲۲	۰/۰۷۳	۰/۰۲۸	۰/۰۳۷
برنامه فرهنگی - تربیتی	۰/۱۰۸	۰/۰۳۸	۰/۸۴۰	۰/۰۰۱
برنامه اجتماعی	۰/۰۹۸	۰/۰۸۰	۰/۳۳۶	۰/۰۰۹
عوامل سازمانی و مدیریتی	۰/۳۱۱	۰/۰۶۲	۰/۶۴۷	۰/۰۰۱
Sig=۰/۰۰۱ F=۳۳/۰۱۸ Constants=۱/۵۱۳				
متغیرها	Multiple R	R^2	R^2_{Adj}	R^2 Change
برنامه اعتقادی - مذهبی	۰/۴۲۷	۰/۳۳۸	۰/۳۳۳	۰/۳۳۸
عوامل سازمانی و مدیریتی	۰/۵۸۳	۰/۵۳۷	۰/۵۳۳	۰/۱۹۹
برنامه اجتماعی	۰/۶۰۶	۰/۶۶۱	۰/۵۵۹	۰/۱۲۴

۷. نتیجه‌گیری و آرایه پیشنهادها

مسجد صرفاً مکانی برای انجام فریضه نماز و دیگر مراسم مذهبی نبوده و به عنوان کانون اجتماعات ایفای نقش می‌نماید. در حال حاضر، اجتماعات محلی در بدو امر در قالب حضور افراد محله به ویژه قشر نوجوان و جوان در مساجد محلی و دیگر فعالیت‌های جمعی مشابه (هیات‌های مذهبی، کانون‌های فرهنگی و غیره) رشد یافته و به مرور زمان به تکامل می‌رسد. برقراری روابط میان فردی با هدف گذاری‌های جمعی در سایه مساجد به عنوان نهادهای اجتماعی مستقل و فعال از جمله مهم‌ترین روش‌های ایجاد سازگاری اجتماعی افراد و درک مسائل اجتماعی و فرهنگی جامعه به ویژه اجتماعات محله‌ای محسوب می‌گردد. از این رو در این مطالعه، به واکاوی سازه‌های تأثیرگذار بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی با تأکید بر بسیج مساجد پرداخته شده است. در این قسمت ضمن جمع‌بندی نتایج، پیشنهادهایی در راستای گسترش کمی و کیفی گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی ارائه می‌گردد:

(۱) بین برنامه‌های فرهنگی - تربیتی و گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی با تأکید بر بسیج مساجد رابطه مثبت و معنی‌داری مشاهده گردید. مشاهده و مصاحبه محقق حکایت از آن دارد که اکثریت قریب نوجوانان از برنامه‌های فرهنگی - تربیتی در پایگاه بسیج مسجد امام حسین (ع) رضایت کامل را دارند. لذا برای سایر نهادهای دینی و مذهبی موارد ذیل پیشنهاد می‌گردد:

- تجهیز مساجد به امکانات، لوازم و ابزار فرهنگی روز دنیا از قبیل کتابخانه‌های تخصصی، کامپیوتر، وسایل آموزشی؛

- تنوع بخشیدن به محتوای برنامه‌های فرهنگی و تربیتی مساجد از نظر موضوع، روش و اجراء؛
- بهره‌گیری از وجود اساتید و صاحب‌نظران دانشگاهی و حوزوی در برنامه‌های فرهنگی و دینی مساجد؛

- توجه به نیازسنجی، علایق و سلايق نوجوانان به برنامه‌های فرهنگی - تربیتی.

(۲) با توجه به این که رابطه قوی و مثبت و معنی‌داری بین عوامل سازمانی و مدیریتی با گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی با تأکید بر بسیج مساجد وجود دارد و همچنین از آنجائی که این سازه در آزمون رتبه‌ای فریدمن، رتبه نخست را به خود اختصاص داده است؛ لذا پیشنهادهای ذیل می‌بایست در دستور کار برنامه‌ریزان در خصوص جذب حداکثری به بسیج مساجد قرار گیرد:

- استفاده از افزایش حداکثری از توانمندی و مدیریت فرماندهان و شورای پایگاه به شیوه‌های مختلف و حمایت و پشتیبانی و کسب تجربه از آن‌ها در اجرای برنامه‌ها در سایر مساجد؛
- اصلاح روش انتخاب فرماندهان پایگاه و حوزه و توجه به مشروعیت و مقبولیت آن‌ها؛

- استفاده از شیوه‌های نوین مدیریتی (مدیریت غیرمتمرکز) و مشارکت دادن (مسئولیت دادن و مراعات شخصیت نوجوانان) و استفاده از نظر جوانان مؤکداً مورد استفاده قرار گیرد؛
- فرماندهان و مدیران تعلیم و تربیت می‌بایست تلاش کنند که پیوند واقعی بین مدارس، دانشگاه و حوزه علمیه و مسجد را برقرار کنند که این کار موفق در نمونه مورد مطالعه مشاهده گردیده است.
- بین برنامه‌های اجتماعی در بسیج مساجد و گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی همبستگی مثبت و معنی‌داری مشاهده گردید. از این رو امروزه هر قدر کارکردهای مساجد از تنوع بیشتری برخوردار باشد و با درخواست‌ها و نیازهای اجتماع همسوتر باشد، مسلماً از اقبال اجتماعی بهتری برخوردار خواهد بود و نتیجه آن افزایش دین باوری و معنویت در جامعه و کاهش جرایم و بزهکاری در جوانان (که بیشتر ریشه در اعتقادات افراد دارد) خواهد بود. بسیج مساجد می‌تواند با کارکرد اجتماعی صحیح، جریان تأثیرگذاری بر رفتار جوانان داشته باشند و از طریق هم‌نوا کردن فرد با هنجارهای اجتماع و تقویت نفس لوّامه، کنترل اجتماعی و درونی را به بهترین نحو در فرد ایجاد کنند. همچنین بسیج مساجد، با مشارکت نوجوانان و جوانان در امور هیئت‌ها و شخصیت دادن به آن‌ها از گرفتار شدن جوانان در ورطه‌های رفتارهای ناشایست و منحرفانه جلوگیری می‌کند. لذا پیشنهاد می‌گردد:
- تشویق مردم و جوانان به ارتباط هر چه بیشتر با نهادهای مذهبی (از جمله بسیج مساجد و هیئت‌های مذهبی) از طریق رسانه‌ها، خانواده‌ها و مدارس؛
- استفاده از روش الگویی (الگوهای والای نمازگزاران واقعی به افراد جامعه) معرفی شوند تا نوجوانان و جوانان با بینش روشنی به الگوبرداری از آن‌ها بپردازند؛
- استفاده از روش محبت با توجه به سرشت آدمی و تأثیرپذیری انسان از نرمی و دوستی.

پیوست الف.

بسمه تعالی

پاسخگوی گرامی با سلام و احترام؛

مسجد از جمله معدود مکان‌هایی است که با تمام اقشار جامعه به نوعی ارتباط دارد و بدون در نظر گرفتن هیچ‌گونه مقام و موقعیت اجتماعی و مناصب اعتباری، مردم را برای عبادت خداوند متعال به دور هم گرد آورده و موجب رشد و کمال آنان در ابعاد گوناگون فردی و اجتماعی می‌شود. حال آن‌که، مساجد آن‌گاه خواهند توانست نقش تاریخی خود را در تربیت دینی، عبادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی ایفاء کنند که بتوانند مخاطبان خاص خود، به خصوص نسل نوجوان و جوان را جذب و حفظ نمایند.

پرسشنامه‌ای که در اختیار دارید، مربوط به تحقیقی با عنوان "واکاوی سازه‌های تأثیرگذار بر گرایش جوانان در بکارگیری سبک زندگی ایرانی اسلامی با تأکید بر بسیج مساجد"

می‌باشد، که در قالب کار تحقیقی، در حال انجام است. نیل به این هدف و رسیدن به نتایج دقیق و واقع بینانه‌تر در این تحقیق، همکاری صمیمانه شما بسیجی گرامی را طلب می‌کند. شایان ذکر است که کلیه پاسخ‌های شما به سؤالات این مطالعه محرمانه تلقی خواهد شد. خواهشمند است پرسشنامه را بعد از مطالعه دقیق، تکمیل نمایید. پیشاپیش از وقتی که صرف تکمیل این پرسشنامه می‌نمایید و همکاری بی‌شائبه شما کمال تشکر را داریم.

کد پرسشنامه.....

۱. برنامه‌های اجتماعی بسیج مساجد

لطفاً میزان اهمیت خود را در خصوص هر کدام از موارد زیر با زدن علامت (x) در گزینه‌ای که با عقیده خود منطبق می‌بینید، مشخص نمائید.					
گویه‌ها	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱- حضور در مسجد تا چه اندازه باعث تقویت اعتماد به نفس و شمر ثمر بودن در جامعه می‌گردد.					
۲- حضور در مسجد تا چه اندازه باعث ترویج و اصلاح سبک زندگی اسلامی گردیده است.					
۳- حضور در مسجد تا چه اندازه باعث آموزش مهارت‌های اجتماعی و تعامل صحیح با نامحرم در جامعه گردیده است.					
۴- حضور در مساجد تا چه اندازه باعث جذب نیروهای محلی و مؤمن و تشکیل گروه‌های امر به معروف و نهی از منکر می‌گردد.					

۲. برنامه‌های فرهنگی بسیج مساجد

لطفاً میزان اهمیت خود را در خصوص هر کدام از موارد زیر با زدن علامت (x) در گزینه‌ای که با عقیده خود منطبق می‌بینید، مشخص نمائید.					
گویه‌ها	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم
۱- برگزاری اردوی زیارتی و سیاحتی برای جوانان.					
۲- برنامه‌ریزی برای پرکردن اوقات فراغت جوانان در مساجد به ویژه در تعطیلات مدارس.					
۳- برگزاری جلسات فرهنگی برای رشد و آگاهی جوانان در مبارزه با تهاجم فرهنگی غرب و جنگ نرم.					
۴- تشکیل غرفه‌های فرهنگی و نصب پوسترهایی برای معرفی					

					شهداء.
					۵- برگزاری جلسات احکام، حلقه صالحین و کتابخوانی و اعطای جوایز به آنان.
					۶- وجود کانون‌های فرهنگی در بسیج مساجد.

۳. برنامه های اعتقادی - مذهبی

لطفاً میزان اهمیت خود را در خصوص هر کدام از موارد زیر با زدن علامت (x) در گزینه‌ای که با عقیده خود منطبق می‌بینید، مشخص نمائید.					
خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	گویه‌ها
					۱- شور و مشورت با جوانان در رابطه با نحوه اداره مسجد.
					۲- واگذار کردن اداره امور مسجد به جوانان و بکارگیری آنها.
					۳- استفاده و بهره‌گیری از تخصص و مهارت‌های جوانان در اجرای دوره‌های آموزشی.
					۴- دعوت از اساتید و مداحان مطرح کشوری در اجرای برنامه های مذهبی.
					۵- برگزاری کلاس‌های آگاه‌سازی مستمر دینی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و غیره.
					۶- تعامل و ارتباط گرفتن بیشتر جوانان به مسجد و زمینه آشنایی با دوستان و همکلاسی‌های مدرسه.
					۷- حضور در مراسم و مناسک‌های مذهبی در طول ایام سال.

۴. سازه‌های مدیریتی و سازمانی بسیج مساجد

لطفاً میزان اهمیت خود را در خصوص هر کدام از موارد زیر با زدن علامت (x) در گزینه‌ای که با عقیده خود منطبق می‌بینید، مشخص نمائید.					
خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	گویه‌ها
					۱- تفکر فرمانده مسجد در اجرای برنامه‌ریزی منسجم، مرتب و منعطف در مساجد.
					۲- فراهم آوردن تجهیزات، لوازم و ابزار مناسب نرم افزاری مدرن و روز در مسجد از سوی مدیریت و هیئت امنای مسجد.
					۳- حاکم بودن افکار تصمیم‌گیری مشارکتی از سوی مدیریت در

					اجرای برنامه‌های بسیج.
					۴- بهره‌گیری از وجود اساتید و صاحب‌نظران مشهور دانشگاهی و حوزوی در برنامه‌های تبلیغی و مذهبی از سوی فرمانده مسجد.
					۵- اهتمام ویژه فرمانده و هیئت امناء در مشارکت نمودن نوجوانان و جوانان در امر برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌ها.
					۶- تفکیک و زمان‌بندی برنامه‌ها برای رده‌های سنی مختلف از سوی فرمانده مسجد.

۵. اقداماتی در باب گرایش در بکارگیری الگوی اسلامی ایرانی

لطفاً میزان اهمیت خود را در خصوص هر کدام از موارد زیر با زدن علامت (x) در گزینه‌ای که با عقیده خود منطبق می‌بینید، مشخص نمایید.					
کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملاً مخالفم	گویه‌ها
					۱- ایجاد فضاهای معنوی خودشناسی و افزایش احساس ضرورت.
					۲- تبدیل فرهنگ مصرف انفعالی به مصرف فعال.
					۳- آموزش نحوه گذران اوقات فراغت با خانواده.
					۴- ترغیب دوستان به خرید کالای ایرانی.
					۵- ایجاد فرهنگ مصرف سالم.
					۶- افزایش سطح امیدواری مردم به زندگی، آینده و کشور.
					۷- ایجاد مراسم شاد و نشاط انگیز جمعی با محتوای مذهبی.
					۸- برخورد با خرافه‌های رایج و اثرگذار در زندگی مردم.
					۹- معرفی و شناخت جاذبه‌های طبیعی، سنتی و تاریخی شهر.
					۱۰- تقویت فرهنگ مطالعه و کتابخوانی.
					۱۱- تنظیم و کنترل روابط مجازی در شبکه‌های اجتماعی.
					۱۲- افزایش آگاهی در حوزه مصرف متناسب با بودجه خانوار.
					۱۳- تقویت فرهنگ ورزش و سلامتی.
					۱۴- آموزش فرهنگ رعایت اعتدال.
					۱۵- آرایه راهکارهای ساده زیستی و آسایش در زندگی.
					۱۶- افزایش سطح آگاهی نسبت به عمل به قوانین اجتماعی.
					۱۷- آرایه راهکارهای ساده زیستی و آسایش در زندگی.
					۱۸- حفظ کرامت زنان در جامعه.
					۱۹- نحوه صحیح پوشش متعارف در سطح جامعه.

۶. پایگاه اجتماعی - اقتصادی (خانواده)

لطفاً نظر خود را در خصوص هر کدام از موارد زیر با زدن علامت (x) در ستون روبروی هر مورد مشخص نمایید.

الف. فکر می‌کنید مردم جامعه وضعیت تحصیلی والدین شما را چگونه ارزیابی می‌کنند؟

۱. خیلی با ارزش ☐ ۲. با ارزش ☐ ۳. در حد مطلوب ☐ ۴. کم ارزش ☐ ۵. خیلی کم ارزش ☐

ب. فکر می‌کنید مردم جامعه وضعیت شغلی والدین را چگونه ارزیابی می‌کنند؟

۱. خیلی با ارزش ☐ ۲. با ارزش ☐ ۳. در حد مطلوب ☐ ۴. کم ارزش ☐ ۵. خیلی کم ارزش ☐

ج. فکر می‌کنید در آمد شما (یا خانواده‌تان) به چه میزان برای هزینه زندگی‌تان کفایت می‌کند؟

۱. خیلی کافی ☐ ۲. کافی ☐ ۳. تا حدودی کافی ☐ ۴. ناکافی ☐ ۵. خیلی ناکافی ☐

د. اگر مردم را به ۵ طبقه اقتصادی (خیلی بالا، بالا، متوسط، پائین و خیلی پائین) تقسیم کنند، خانواده خود را در کدام طبقه اقتصادی جای می‌دهید؟

۱. خیلی بالا ☐ ۲. بالا ☐ ۳. متوسط ☐ ۴. پائین ☐ ۵. خیلی پائین ☐

۷. مشخصات فردی - اجتماعی

۱- سن سال ۲- تعداد اعضای خانواده نفر ۳- وضعیت تاهل: مجرد ☐ متاهل ☐

۴- سطح تحصیلات: فوق دیپلم ☐ کمتر ☐ کار ☐ کارشناسی ارشد ☐ دکترا ☐

۵- سابقه حضور در بسیج: ☐

۶- وضعیت عضویت در بسیج: عادی ☐ فعال ☐

۷- آیا سابقه حضور فعال در هیأت‌ها و ... مذهبی ☐ بد ☐ خیر ☐ بلی ☐

منابع

۱. ادیب، یوسف، تاجور، آذر. و پورطهماسبی، سیاوش. (۱۳۹۱). نقش بسیجیان و پایگاه‌های مقاومت بسیج در اشاعه فرهنگ اقتصاد مقاومتی. فصلنامه مهندسی فرهنگی، سال هفتم، شماره ۷۳ و ۷۴، صص ۷۲-۹۸.
۲. باصری، احمد، مرادی، حجت‌الله. و یوسفی صفاپور، جمال. (۱۳۹۵). بررسی نقش مساجد در ترویج سبک زندگی ایرانی اسلامی. دوفصلنامه علمی - پژوهشی پاسداری فرهنگ انقلاب اسلامی، سال ششم، شماره ۱۴، صص ۱۰۴-۷۷.
۳. جهان‌بخش، اسماعیل، سپیدنامه، بهروز. و قدسی، میثم. (۱۳۹۵). حضور در مسجد و ارزش‌های اسلامی در بین جوانان استان ایلام با تأکید بر شهادت‌طلبی و ایثارگری. فصلنامه فرهنگ ایلام، دوره هفدهم، شماره ۵۳، صص ۱۶۵-۱۴۶.
۴. حرعاملی، محمد بن حسن. (۱۴۰۹). مسائل الشیعه، جلد ۳، قم: دارالاحیاء التراث العربی.

۵. حیدرپور، حسن، صادق‌زاده قمصری، علیرضا، و سجادی، سیدمهدی. (۱۳۹۷). تحلیل تطبیقی راهنمای برنامه درسی دین و زندگی دوره متوسطه دوم با مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی - ایرانی. فصلنامه مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی، سال سوم، شماره ۴، صص ۳۵-۶۶.
۶. رادمهر، محسن، رشیدی آل‌هاشم، سید محمدرضا، هادی‌طحان، محسن، و رنجبر، غلامعلی. (۱۳۹۸). واکاوی شاخص‌ها، ویژگی‌ها و بایسته‌های جوانان تمدن‌ساز در تراز نظام انقلابی در اندیشه مقام معظم رهبری (مد ظله العالی). دوفصلنامه علمی - پژوهشی پاسداری فرهنگ انقلاب اسلامی، سال نهم، شماره ۱۹، صص ۲۰۹-۱۶۹.
۷. دشتی، مصطفی حسینی. (۱۳۸۵). معارف و معاریف. انتشارات صنعت شرق، چاپ چهارم، تهران.
۸. دهقان، علیرضا، و غفاری، غلامرضا. (۱۳۸۴). تبیین مشارکت اجتماعی و فرهنگی دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران. فصلنامه جامعه‌شناسی ایران، دوره ششم، شماره ۱، صص ۶۷-۹۸.
۹. شایگان، فریبا. (۱۳۹۵). نقش عملکرد فرهنگی - اجتماعی مساجد در پیشگیری اجتماعی از جرایم جوانان. فصلنامه انتظام اجتماعی، سال هشتم، شماره ۳، صص ۵۰-۲۵.
۱۰. شبلی، احمد. (۱۳۸۵). تاریخ آموزش در اسلام. ترجمه ساکت، محمدحسین، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۱۱. عزیزی، رزاق، اکبری، حسن‌علی، و ایزدی‌طامه، احمد. (۱۳۹۴). عوامل سازمانی مؤثر در جذب جوانان به بسیج. فصلنامه مدیریت اسلامی، سال بیست و سوم، شماره ۱، صص ۲۲۴-۲۰۳.
۱۲. فقهی‌زاده، عبدالهادی، جدی، حسین، و نیرومندچوکامی، مصطفی. (۱۳۹۵). نقش «مسجد» و «امام جماعت» در توسعه اهداف فرهنگی اسلام. فصلنامه بصیرت و تربیت اسلامی، سال سیزدهم، شماره ۳۶، صص ۲۵-۱.
۱۳. فقیهی، علی‌نقی، نجفی، حسن، و دریس‌ماوی، سمیه. (۱۳۹۶). سبک زندگی در آموزه‌های تربیتی امام رضا (ع) و استخراج دلالت‌های آن در برنامه رسمی و عمومی. فصلنامه مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی، سال دوم، شماره ۵، صص ۱۷۸-۱۴۳.
۱۴. قرشی، علی‌اکبر. (۱۳۷۱). قاموس قرآن. انتشارات دارالکتب الاسلامیه، چاپ ششم، تهران.
۱۵. کاظمی، عباس، و فرجی، مهدی. (۱۳۸۸). بررسی وضعیت دینداری در ایران (با تأکید بر داده‌های پیمایش‌های سه دهه گذشته). فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران، سال دوم، شماره ۲، صص ۹۵-۷۹.
۱۶. کدخدایی، سمیه. (۱۳۹۰). جایگاه مسجد در گسترش فرهنگ اسلامی از دیدگاه قرآن و روایات در قرن اول و دوم هجری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
۱۷. محمدی، محسن. (۱۳۸۷). آثار گوناگون مسجد. مؤسسه فرهنگی و اطلاع‌رسانی تبیان.
۱۸. مرادی، علی، و حیدرخانی، هابیل. (۱۳۹۶). تبیین رابطه حضور در مساجد با شهادت طلبی، اِثارگری و گرایش به ارزش‌های اسلامی؛ مورد مطالعه استان کرمانشاه. فصلنامه علوم اجتماعی، سال یازدهم، شماره ۱، صص ۹۳-۱۱۶.
۱۹. موسوی‌مقدم، سیدمحمد، و محمدی، مروت. (۱۳۹۵). بررسی نقش مسجد در افزایش سرمایه اجتماعی بر اساس نماگرهای اصلی آن در قرآن و حدیث. مدیریت سرمایه اجتماعی، دوره سوم، شماره ۱، صص ۱۶۲-۱۳۹.
۲۰. موسوی، میرنجم، کهکی، فاطمه سادات، و صفری، محمد. (۱۳۹۵). نقش بسیج در تأمین امنیت پایدار مناطق مرزی استان آذربایجان غربی. علوم و فنون مرزی، سال هفتم، شماره ۳، صص ۲۱-۱.
۲۱. موظف رستمی، محمدعلی. (۱۳۸۱). آیین مسجد. انتشارات گویه اول، جلد ۲، تهران.
۲۲. هاشمیان‌فر، سیدعلی، شایگان، فریبا، و سعیدی، مصطفی. (۱۳۹۴). بررسی مشارکت جوانان در مساجد با تأکید بر خانواده. فصلنامه شیعه‌شناسی، سال سیزدهم، شماره ۵۰، صص ۷۰-۳۳.